

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ ดังนั้นการให้การศึกษาที่ดีแก่พลเมืองเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ประเทศต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา บุคคลที่ได้รับการศึกษาในระดับนี้เป็นอย่างที่จะมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพ เป็นแรงงานระดับกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือศึกษาต่อเพื่อเป็นแรงงานระดับสูงต่อไป และบุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การมัธยมศึกษาจึงนับเป็นหัวใจของระบบการศึกษา เพราะเป็นกุญแจสำคัญในการที่จะพัฒนากำลังคนในประเทศชาติที่ต้องการมาก (ถนนอมกิตติขจร, 2513) รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการมัธยมศึกษาตลอดมา โดยเฉพาะตั้งแต่แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 (2515-2519) ได้เน้นที่จะขยายโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพออกสู่ภูมิภาค โดยจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอให้ครบทุกอำเภอ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษา (2519) และในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (2520-2524) จะขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายสามัญให้สามารถรับนักเรียนได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 11 ต่อปี โดยในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษารับนักเรียนได้ 3 ล้านคน ในการนี้มีเป้าหมายเพิ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศปีละ 100 โรงเรียน จากแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 ถึงระยะที่ 4 นี้จะเห็นว่า รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการมัธยมศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้การศึกษาระดับนี้ขยายเข้าไปบริการทางวิชาการสู่ชุมชนอย่างทั่วถึงโดยเร็ว (บุญถิ่นอัศถากร, 2513) และกระทั่งแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 นโยบายในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ข้อที่ 1 คือ เร่งขยายมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อยกกระตือรือร้นการศึกษาของประชากรให้สูงขึ้น ทั้งให้เกิดความเสมอภาคในโอกาสการเข้ารับการศึกษาในระดับ

มัธยมศึกษา และเน้นขยายบริการมัธยมศึกษาในพื้นที่ที่มีอัตราการเรียนต่อต่ำเป็นพิเศษ (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534) การเพิ่มปริมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นผลจากการกระจายโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ในปัจจุบันมีโรงเรียนที่เปิดใหม่เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่กระจายโอกาสและความเสมอภาคไปยังชนบท ครูอาจารย์รุ่นใหม่ที่ไม่ไปสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาเหล่านี้ แท้จริงก็จบจากสถาบันเดียวกับครูที่สอนโรงเรียนในเมือง เมื่อออกไปสู่โรงเรียนมัธยมศึกษาในชนบทแล้ว มีเหตุปัจจัยอื่นทำให้ ครูอาจารย์เหล่านั้นเสียกำลังใจ ทำให้ทำงานไม่ได้ผลเท่าที่ควร และยังเกิดการเปรียบเทียบเรื่องความสุขสบายระหว่างในเมืองกับชนบท มีผลทำให้คุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาถูกกระทบกระเทือน ในช่วง 8-10 ปี ที่ผ่านมา คุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาเริ่มดีขึ้นเป็นลำดับ เพราะกรมสามัญศึกษาพยายามชดเชยให้โรงเรียนในชนบทด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์การสอน บุคลากรที่มีความสามารถรวมทั้งการพิจารณาความดีความชอบประจำปี ทำให้ครูอาจารย์มีโอกาสได้ 2 ชั้นมากขึ้น และเหตุปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนมัศึกษามีคุณภาพขึ้นอีกประการหนึ่งคือ การปฏิวัติระบบประเมินผลโรงเรียนรางวัลพระราชทานของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่แล้วมาการประเมินผลโรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน มีแค่โรงเรียนลูกหลวงในกรุงเทพมหานคร เท่านั้นที่ได้รับรางวัล ต่อมาได้กระจายไปสู่ภูมิภาคทุกเขตการศึกษาทั้ง 12 เขต แข่งขันตามขนาดของโรงเรียนมีขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ทำให้คณะครูอาจารย์มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนมากยิ่งขึ้นเพื่อรับรางวัลพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่โรงเรียน ในระยะยาวน่าจะมีผลดีในการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2519)

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทานนั้น ต้องมีลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

1. ผลการเรียนและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักเรียน
2. การบริหารงานด้านวิชาการ

3. การบริหารงานด้านธุรการ

4. ความสัมพันธ์กับชุมชน

ในการประเมินแต่ละด้านดังกล่าว มีรายละเอียดของการประเมินดังนี้
โดยให้คะแนน 4, 3, 2, 1, 0

หมวด 1 : ผลการเรียนรู้และคุณสมบัติที่พึงประสงค์

1.1 ผลงานทางวิชาการ ของนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2 ผลงานทางวิชาการ ของนักเรียนเป็นกลุ่ม

1.3 ผลงานทางค่านกิจกรรมต่าง ๆ

1.4 กิริยามารยาท

1.5 สุขภาพและอนามัยของโรงเรียน

1.6 บุคลิกลักษณะของนักเรียน

1.7 หน้าที่และความรับผิดชอบ

หมวด 2 : การบริหารงานด้านวิชาการ

2.1 การวางแผนการสอน

2.2 การจัดบรรยากาศในโรงเรียน

2.3 การบริหารหลักสูตร

2.4 การบริหารหลักสูตร และเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร

2.5 การจัดบริการสื่อการเรียนการสอน

2.6 การบริการห้องสมุด

2.7 การนิเทศงานวิชาการ

2.8 การกำหนดแนวทางในการประเมินผล

2.9 เครื่องมือวัดผล

2.10 การสอบแก้ตัวหรือการตรวจสอบจุดประสงค์ที่ไม่ผ่าน

2.11 การสอนซ่อมเสริม

2.12 การแนะแนว

หมวด 3 : การบริหารงานธุรการ

3.1 การจัดทำสารบรรณและการเงิน

3.2 จัดให้มีและดูแลน้ำดื่ม น้ำใช้ให้ถูกสุขลักษณะ

3.3 การดูแลและควบคุมอาหารให้ถูกหลักโภชนาการและถูกสุขลักษณะ

3.4 การจัดการด้านสุขภาพอนามัยและการปฐมพยาบาล

3.5 การจัดให้มีห้องส้วมและที่มีส้วมวาระที่ถูกสุขลักษณะ ตลอดจนการดูแลรักษาความสะอาด

3.6 การส่งเสริมและให้กำลังใจแก่บุคลากรในโรงเรียน

หมวด 4 : ความสัมพันธ์กับชุมชน

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน

วิธีการคัดเลือกโรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน

ในส่วนกลาง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้กรมวิชาการร่วมกับกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมอาชีวศึกษา คัดเลือกโรงเรียนยอดเยี่ยมในแต่ละสังกัดแล้วส่งรายชื่อพร้อมด้วยเอกสารประกอบการพิจารณาทั้งหมดให้กรมวิชาการ ภายในเดือนมีนาคม เพื่อตรวจสอบเอกสารและนำเสนอคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน

ในส่วนภูมิภาค จังหวัดจะดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วยแบบ
ประเมินโรงเรียนมาตรฐานที่คณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกนักเรียนและโรงเรียน
เพื่อรับรางวัลพระราชทาน โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก
ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดละ 1 โรงเรียน แล้วส่งผลการคัดเลือกโรงเรียนไป
ยังสำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษาของตน ภายในวันที่ 30 ธันวาคม ของทุกปี
และต่อจากนั้น สำนักงานศึกษาธิการเขต จะดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษา
จากโรงเรียนที่จังหวัดต่าง ๆ ส่งเข้ามาให้เขตการศึกษาพิจารณาคัดเลือก ให้เหลือ
ขนาดละ 1 โรงเรียน โดยใช้แบบประเมินโรงเรียนที่คณะกรรมการดำเนินการคัดเลือก
นักเรียนและโรงเรียน เพื่อรับรางวัลพระราชทาน กำหนดเป็นเกณฑ์พิจารณาเลือก
โรงเรียน แล้วส่งผลให้กรมวิชาการ ภายในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ของทุกปี จึงกล่าวได้
ว่า โรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เด่นในแต่ละขนาดจาก
คณะกรรมการแต่ละชั้นตอนนั้น ได้ผ่านการพิจารณาถ่วงถ่วงกันอย่างรอบคอบ ถึงฉันท
ความหลักเกณฑ์การพิจารณากันมากพอสมควรจากคณะกรรมการ โรงเรียนที่ได้รับ
คัดเลือกเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เด่นได้รับพระราชทานรางวัล จึงถือว่าเป็นโรงเรียน
หนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการบริหาร และจัดการศึกษา

อย่างไรก็ตามจากการประเมินโรงเรียนเพื่อขอรับพระราชทานรางวัล โดยใช้
เกณฑ์การประเมินยดฐกที่ปรับปรุงล่าสุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา ในบางจังหวัดมี
โรงเรียนที่ได้รับรางวัลหลายโรงเรียน แต่บางจังหวัดไม่มีโรงเรียนได้รับรางวัลเลย ดังเช่น
เขตการศึกษา 10 และ 11 โรงเรียนในจังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งสอง
จังหวัดนั้นไม่เคยได้รับรางวัลเลยในโรงเรียนทุก ๆ ขนาด การที่ไม่มีโรงเรียนใดได้รับ
รางวัลดังกล่าว เป็นเหตุให้ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ชاكขวัญและ
กำลังใจ ชาคความเชื่อมั่นในคุณภาพของโรงเรียนในจังหวัดของตน อนึ่ง การชาคการประเมิน
เปรียบเทียบ เป็นสาเหตุให้บุคคลชาคความกระตือรือร้น เพราะไม่รู้ถึงจุดค้อยจุดเด่นของ
การทำงาน ชาคความเข้าใจในระบบภาวะแวดล้อม ทัวป้อน กระบวนการทำงาน อันสืบ
เนื่องไปถึงประสิทธิภาพของผลผลิต ฯลฯ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพของโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 และ 11 เปรียบเทียบสภาพทางการศึกษาของโรงเรียนในค่าน สภาวะแวดล้อม ทั่วไป และกระบวนการทำงาน ระหว่างโรงเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับ รางวัลพระราชทานแต่ละขนาด มีปัจจัยใบบ้างที่โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน มีแต่โรงเรียนที่ไม่ได้รับรางวัลพระราชทานไม่มี เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของ คณะครู-อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ มีคุณภาพเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพทางการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 10, 11 ในด้านภาวะแวดล้อม ทั่วไป และกระบวนการทำงานระหว่างโรงเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับรางวัลพระราชทาน แยกตามขนาดของ โรงเรียน คือ ขนาดเล็ก .ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 และ 11 ปีการศึกษา 2530 จำนวนทั้งสิ้น 385 โรงเรียน แบ่งตามขนาดของโรงเรียน โดยถือจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ขนาดดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก	มีนักเรียน	1 - 499 คน	จำนวน 74 โรงเรียน
โรงเรียนขนาดกลาง	มีนักเรียน	500 - 1,499 คน	จำนวน 86 โรงเรียน
โรงเรียนขนาดใหญ่	มีนักเรียน	1,500 คนขึ้นไป	จำนวน 225 โรงเรียน

เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา 2 เขตการศึกษา เพราะในการที่พิจารณา
 คัดเลือกโรงเรียนเพื่อรับพระราชทานรางวัลนั้นแต่ละเขตการศึกษาจะจัดตั้งคณะกรรมการ
 เพื่อประเมินโรงเรียนขึ้นเองในแต่ละเขต ฉะนั้นในการศึกษาเปรียบเทียบสถานภาพ
 โรงเรียนที่ได้และไม่ได้รับรางวัลพระราชทานจึงควรจะศึกษาในเขตการศึกษาที่มีสภาพ
 ใกล้เคียงกัน คือมีความเจริญของท้องถิ่น การคมนาคม สภาพเศรษฐกิจและสังคม
 ตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์เหมือน ๆ กัน ซึ่งเขตการศึกษา 10 และ 11 นี้ อยู่ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือเหมือนกัน และเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมากพอ ผู้วิจัยจึงได้เลือก
 โรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานทั้งแม่ 2527-2530 เพราะโรงเรียนที่ได้รับ
 รางวัลพระราชทานในช่วงนี้ใช้เกณฑ์ประเมินเพื่อรับรางวัลพระราชทานเกณฑ์เดียวกัน
 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ได้ปรับปรุงครั้งล่าสุด เมื่อปี พ.ศ. 2527

2. การพิจารณาขนาดของโรงเรียนพิจารณาตามปีที่โรงเรียนได้รับคัดเลือก
 เพื่อรับรางวัลพระราชทาน ตามที่กรมวิชาการเป็นผู้จัดใ้ในปีนั้น ๆ เท่านั้น

3. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน
 คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาในปีที่โรงเรียนได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียน
 รางวัลพระราชทาน

4. ครูอาจารย์ที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปฏิบัติงาน
 อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 1 ปีการศึกษา

5. สถานภาพทางการศึกษาในค่านภาวะแวดล้อม ได้แก่ พฤติกรรมทาง
 การบริหารของผู้บริหาร

6. สถานภาพทางการศึกษาในค่านตัวบ่อน ได้แก่ วุฒิครู ประสิทธิภาพของ
 ครู จำนวนเงินที่โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือ หรือส่งเสริมจากชุมชน รายรับจากเงิน
 งบประมาณ เงินบำรุงการศึกษา และรายได้อื่น ๆ อัตราส่วนจำนวนหนังสือใน
 ห้องสมุดต่อนักเรียน จำนวนวารสารวิชาการ นิเทศสารทั่วไป หนังสือพิมพ์ โตะ-เก้าอี้
 ในห้องสมุด อัตราส่วนนักเรียนต่อครู พื้นที่ห้องสมุด

7. สถานภาพทางการศึกษาในค่านกระบวนการทำงาน ได้แก่ งานวิชาการ ลักษณะการให้ทุนเรียนดี การจัดกิจกรรมและการให้บริการแก่ชุมชน บริการห้องสมุด บริการสุขภาพ บริการแนะแนว งานปกครอง งานธุรการ การจัดกิจกรรมภายใน และภายนอกโรงเรียน และกิจกรรมในเวลาว่างที่เบิกสอน

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำทอมของผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน และครูในแต่ละโรงเรียน ทรงกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียนและของตนเอง

คำจำกัดความในการวิจัย

ก. โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสามัญศึกษามี 3 ขนาดคือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2527-2530 ในเขตการศึกษา 10 และ 11

ข. สถานภาพทางการศึกษา หมายถึง สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนใน ค่านภาวะแวดล้อม ทิวป้อนและกระบวนการทำงาน

1. ภาวะแวดล้อม (Context) หมายถึง ภาวะแวดล้อมทางการศึกษาที่จะหล่อหลอมชักนำ ชี้นำ ชักจูงและมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษา ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหาร

1.1 พฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหาร หมายถึง การกระทำที่แสดงออกถึงความสามารถในการนำกลุ่มของหัวหน้าสถานศึกษาเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้ง การบำรุงขวัญ และกำลังใจของกลุ่ม ซึ่งแสดงออกในการบริหารงานและปู้ร่วมงาน สามารถสังเกตเห็นได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ พฤติกรรมทางการบริหารค่าน มุ่งงานและพฤติกรรมทางการบริหารค่านสัมพันธ์สภาพ

2. ตัวป้อน (Input) หมายถึง ปัจจัยที่นำเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อก่อให้เกิดผลที่ต้องการซึ่งได้แก่ วัสดุ ประสิทธิภาพของครู จำนวนเงินที่โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือหรือส่งเสริมจากชุมชน อัตราส่วนจำนวนหนังสือในห้องสมุดต่อนักเรียน จำนวนวารสารวิชาการ นิตยสารทั่วไป หนังสือพิมพ์ โปะ-แก้วอี ในห้องสมุด อัตราส่วนนักเรียนต่อครู

2.1 วัสดุ หมายถึง ระดับการศึกษาของครู ได้แก่ วุฒิปริญญาโทหรือสูงกว่า ปริญญาตรี อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

2.2 ประสิทธิภาพครู หมายถึง ความสามารถของครูซึ่งมีผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ครูที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้ ประสบการณ์ของครู คุณสมบัติของครู พฤติกรรมของครู ผลการสอนในปัจจุบัน และผลงานระยะยาว

2.2.1 ประสบการณ์ของครู (Formative Experiences) ได้แก่ ประสบการณ์ในก้านการศึกษาอบรม (Teachers Training) สังคมประภค (Socialization) และตำแหน่งที่ได้รับ (Ascribed Positions)

2.2.2 คุณสมบัติของครู (Teacher properties) หมายถึง คุณสมบัติในก้านทักษะ (Skills) เหตุจูงใจ (Motives) นิสัย (Habits) และความรู้ (Knowledge)

2.2.3 พฤติกรรมของครู (Teacher Behaviors) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแต่ละคนแสดงออก ซึ่งเป็นผลจากลักษณะที่แท้จริงของตัวครูเอง และผลที่เกิดจากการศึกษาอบรม ได้แก่ การให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจนักเรียน รับผิดชอบเอาการเอางาน มีระเบียบ สุขุมรอบคอบ ยุติธรรม และรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

2.2.4 ผลการสอนในปัจจุบัน (Immediate Effects) หมายถึง ผลของมุกคณลักษณะ พฤติกรรม เทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ของครู ทำให้นักเรียนมีปฏิริยาตอบสนองต่อครูในทางที่ดี

2.2.5 ผลงานระยะยาว (Long-term consequences)

หมายถึง ความสำเร็จของครูที่สามารถชักนำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวัน

2.3 จำนวนเงินที่โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือหรือส่งเสริมจากชุมชน หมายถึง มูลค่าของสิ่งของที่ได้รับบริจาค เงินที่ได้รับบริจาค ห้างบริจาคเป็นทุนการศึกษาและไม่เป็นทุนการศึกษา

2.4 จำนวนหนังสือในห้องสมุด หมายถึง จำนวนหนังสือรวมทั้งหนังสือภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในห้องสมุดเพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า

2.5 จำนวนวารสารวิชาการ หมายถึง จำนวนวารสารในห้องสมุด ซึ่งเป็นวารสารที่ได้ความรู้ด้านวิชาการ จำนวนวารสารนับจากชื่อวารสาร

2.6 จำนวนนิตยสารทั่วไป หมายถึง จำนวนนิตยสารทั่วไปในห้องสมุด ซึ่งเป็นนิตยสารให้ความบันเทิง จำนวนนิตยสารนับจากชื่อนิตยสาร

2.7 จำนวนหนังสือพิมพ์ หมายถึง จำนวนหนังสือพิมพ์ในห้องสมุด ซึ่งนับจากชื่อหนังสือพิมพ์

2.8 จำนวนโต๊ะ-เก้าอี้ในห้องสมุด หมายถึง จำนวนโต๊ะ-เก้าอี้ในห้องสมุด สำหรับครูและนักเรียนวางหนังสือและนั่ง เพื่อค้นคว้าความรู้

2.9 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู หมายถึง อัตราส่วนเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนทั้งหมดต่อจำนวนครูทั้งหมดในโรงเรียน

2.10 พื้นที่ห้องสมุด หมายถึง จำนวนพื้นที่ของห้องที่จัดไว้สำหรับนักเรียนและครูในโรงเรียน ศึกษา ค้นคว้า มีลักษณะเป็นสัดส่วน และมีความเป็นเอกภาพ

3. กระบวนการทำงาน (Process) หมายถึง การจัดการหรือการจัดกระทำเพื่อให้เกิดผลที่ต้องการ ซึ่งได้แก่ งานวิชาการ ลักษณะการให้ทุนเรียนดี การจัดกิจกรรมและการให้บริการแก่ชุมชน บริการห้องสมุด บริการสุขภาพ บริการ

แนะแนว งานธุรการ งานปกครอง การจัดกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน
กิจกรรมในเวลาว่าง

3.1 งานวิชาการ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติงานวิชาการของครู เวลาเรียนของนักเรียน
การสอบซ่อมเสริมนักเรียนที่เรียนช้า สอบเสริมนักเรียนที่เรียนดี การสอนมหัศจรรย์
นักเรียนชั้น ม.3 และ ม.6 เพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ การจัดจำนวนคาบเวลา
เรียนต่อวันและความถี่การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนต่อภาคเรียน

3.2 ทุนเรียนดี หมายถึง ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีผล
การเรียนดี

3.3 การจัดกิจกรรมและการให้บริการแก่ชุมชน หมายถึง โรงเรียน
จัดกิจกรรมและให้บริการแก่ชุมชนในต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย
กิจกรรมส่งเสริมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมวิชาการ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ การ
ให้บริการด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์

3.4 บริการห้องสมุด หมายถึง บริการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้
นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ จำนวนชั่วโมง
ของการเปิดบริการห้องสมุดต่อวัน จำนวนหนังสือในห้องสมุดที่ให้นักเรียน 1 คน ยืมกลับ
ต่อครั้ง และระยะเวลาที่ห้องสมุดให้นักเรียนยืมหนังสือกลับต่อ 1 เล่ม

3.5 บริการสุขภาพ หมายถึง บริการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้
นักเรียนมีสุขภาพดี ได้แก่ ความถี่ของการตรวจสุขภาพของนักเรียนต่อปี และความถี่
การฉีดวัคซีนป้องกันโรคแก่นักเรียนต่อปี

3.6 บริการแนะแนว หมายถึง บริการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วย-
เหลือนักเรียนในต่าง ๆ ได้แก่ บริการการศึกษา บริการให้คำปรึกษาหารือ
บริการสนทนา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามผล การจัดหาทุนการศึกษาและ
ทุนอาหารกลางวัน

3.7 งานธุรการ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ในโรงเรียนทั้งด้านงานสารบรรณ งานการเงิน งานพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานบุคคลและงานบริการทั่วไป

3.8 งานปกครอง หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักเรียนทั้งด้านวินัยและความประพฤติ ได้แก่ การทวงชันการแต่งกายของนักเรียน และความประพฤติของนักเรียน ความดีของการประชุมผู้ปกครองนักเรียนต่อปี ความดีที่อาจารย์พบผู้ปกครองของนักเรียนในชั้นทุกคนต่อปี และกิจกรรมในท่อนเช้าก่อนเข้าเรียน

3.9 การจัดกิจกรรมภายนอกและภายในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเวลาเรียน ทั้งจัดภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ การแสดงดนตรี การแสดงศิลปหัตถกรรม การจัดนิทรรศการ การจัดตลาดนัด การประกวดมารยาท การแข่งขันกีฬาภายในและภายนอกโรงเรียน การจัดทัศนศึกษาแก่ครูและนักเรียน การเข้าค่ายต่าง ๆ การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การจัดแนะแนวอาชีพ การจัดวันวิชาการ การจัดเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ และการประชุมกรรมการโรงเรียน ตลอดจนปีการศึกษา 2530

3.10 กิจกรรมในเวลาที่เปิดสอน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนเปิดสอนในหลักสูตรเพื่อฝึกอบรมให้นักเรียนรู้จักหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักรักษาเอกลักษณ์ของไทย ปกป้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลของการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ของการศึกษากันภาวะแวดล้อมทั่วไปและกระบวนการทำงาน ของโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 และ 11 ที่ได้รับและไม่ได้รับรางวัลพระราชทาน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อกระทรวงศึกษาธิการ และผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ